

Els Ferrers «Miqueleta»: de la Marina a Dalt Vila

per Joan Planells Ripoll i C. Guerau d'Arellano i Tur

Introducció

L'historiador Isidor Macabich i Llobet, en una nota publicada el 17 de març de 1951 al *Diario de Ibiza*, «De nuestra historia», posa Agustí Ferrer «Miqueleta» i Arabí, advocat i doctor en lleis, com a model del procés d'elevació social a l'Eivissa de final del segle XVIII i principi del XIX. Diu Macabich que el canvi d'estatus de la família «Miqueleta» no fou un fet «puramente económico, de nuevo rico —cual decimos hoy— obscuro y circunstancial, sino un claro proceso evolutivo de aplicación y trabajo. De una patronía, en plena vitalidad de la marina ibicenca, al estudio, y por él, a un plano superior en consonancia con el marco local: la clerecía, la milicia, el foro...». En efecte, Agustí Ferrer «Miqueleta» i Arabí, fill del patró corsari Josep Ferrer «Miqueleta» i Torres i de Josepa Arabí i Marí, veïns de la Marina, assolint el títol de doctor en lleis va adquirir automàticament el privilegi de noblesa que li obria les portes a un estatus social superior. Macabich també inclou en el mateix escrit i en igual línia del canvi social seguida pels «Miqueletes» a Joan Tur «Cossari» i Ferrer, cosí germà d'Agustí Ferrer per línia materna, representant d'una altra nissaga de patrons de la Marina, que uns anys abans havia assolit també la condició de ciutadà de mà major.

En aquest escrit ens volem referir exclusivament als germans Josep, Joan i Agustí Ferrer «Miqueleta» i Arabí, tres destacades personalitats de l'Eivissa de final del XVIII i primeria del XIX, i seguir el seu procés d'evolució social a partir de

les dades que en aquest sentit ens aporten les matrícules parroquials de Sant Salvador de la Marina i de Sant Pere Apòstol de la Catedral d'Eivissa. Les matrícules parroquials consultades comprenen el període de 1785 a 1833, primer i últim document de les parròquies de Sant Salvador de la Marina i de Sant Pere Apòstol de la Catedral d'Eivissa respectivament en els quals els trobam registrats.

La trajectòria vital seguida per Josep, Joan i Agustí Ferrer i Arabí queda essencialment definida pels estudis realitzats i els càrrecs assolits —prevere, canonge i vicari general el primer, comptable de les Salines i comandant del Resguard de Rendes el segon, i doctor en lleis i auditor de Marina el tercer—, però també pels signes externs del nou estatus adquirit. Ens referim principalment al trasllat de domicili del popular barri de la Marina a Dalt Vila —el centre del poder polític, militar i religiós de l'illa d'Eivissa—, i a l'adquisició de tres emblemtics casalicis a dins del recinte emmurallat: la casa del Dr. «Isidro», avui coneguda com can Roman, situada a l'antic carrer de Sant Vicent, avui de Pere Tur; a can Taltavull, situada al carrer de Ponent; i a la casa del comissari Llobet, situada a l'antic carrer del Cementeri, avui de la Soledat. Els tres casals foren designats en vida dels germans Ferrer i Arabí amb el seu sobrenom familiar, és a dir, com can Miqueleta.

De la nissaga dels «Miqueletes», ens en parla Isidor Macabich a l'article ja esmentat i en una sèrie de notes publicades els dies 8, 9, 11,

13, 15 i 16 de març de 1951, a *Diario de Ibiza*. Els escrits corresponents als dies 13, 15 i 16 de març de 1951 són dedicats concretament a Josep, Joan i Agustí Ferrer i Arabí respectivament.

Del primogènit dels germans «Miqueleta», Josep, se n'ha ocupat de forma particular Carlos Llobet i Roman en tres articles publicats a *La Prensa de Ibiza* els dies 16, 26 i 28 de gener de 1992, sota el títol «Un ilustrado: es canonge Micaleta».¹

Les matrícules parroquials

Les matrícules parroquials a Eivissa i Formentera es començaren a elaborar l'any 1785 per mandat del primer bisbe d'Eivissa Manuel Abad y Lasierra. Són padrons anuals en els quals figuren inscrits els feligresos de cadascuna de les demarcacions parroquials aleshores existents a les Pitiüses amb l'objecte de controlar el seu compliment pasqual, o sigui, de l'obligació de confessar i combregar anualment per Pasqua Florida. A l'indicat precepte estaven obligats tots els batejats que havien arribat a l'edat de discerniment. D'ací que les matrícules parroquials també es coneguin amb el nom de llibrets de compliment pasqual. Els llistats dels batejats eren elaborats pels rectors o responsables parroquials. Les ma-

1. Isidor Macabich. «De nuestra historia», *Diario de Ibiza*. Notes aparegudes els dies 8, 9, 11, 13, 15, 16 i 17 de març de 1951. I Carlos Llobet Roman. «Un ilustrado: el canonge Micaleta (I), (II) y (III)». Articles publicats a la secció Cultura de *La Prensa de Ibiza* els dies 16, 26 i 28 de gener de 1992.

trícules de les parròquies de les Pitiüses es troben dipositades a l'Arxiu Històric de la Pabordia d'Eivissa.

Les matrícules aporten interessants dades, ja que recullen els noms i les edats de les persones que vivien a dins de cada terme parroquial així com la condició social dels inscrits, la presència de criats, esclaus, la professió del cap de família, etc. Hem de dir que algunes dades no són sempre fiables i que la indicació de la professió és més aviat un fet esporàdic. Les matrícules solen agrupar els habitants del terme per famílies i habitatges. També reuneixen —cas concret d'algunes de les matrícules de Sant Pere de la Catedral d'Eivissa— les persones que vivien a l'aixopluc d'una institució, tal com passava amb els desvalguts de l'hospici o els detenguts a la presó. Algunes matrícules incorporen els noms populars que rebien els carrers i les cases dels empadronats.

Els pares de Josep, Joan i Agustí Ferrer «Miqueleta» i Arabí

El pare, Josep Ferrer «Miqueleta» i Torres, fou batejat a l'església parroquial de Santa Maria (avui la catedral d'Eivissa) el 17 de juliol de 1730. Era fill del calafat Miquel Ferrer de Joan i d'Isabet Torres d'Antoni, tots dos del raval de la Marina.²

Josep Ferrer «Miqueleta» destacà en l'ofici de patró per les accions de cors efectuades comandant el xabec *Jesús, María y José*. Complementà el patronatge amb tasques de mercader. Amb aquestes activitats aconseguí al llarg de la seua vida una fortuna, gràcies a la qual «els seus descendents pogueren convertir-se en el nucli d'una aristocràcia de la Marina paral·lela a la de Dalt Vila i sovent entroncada amb ella».³

La solvència econòmica de Josep Ferrer «Miqueleta» queda confirmada pel fet que hagués estat con-

vocat per l'Ajuntament d'Eivissa a una reunió d'hisendats, en la qual se'ls sol·licità un préstec per atendre les necessitats del Comú o Ajuntament. La reunió, a la qual assistiren també altres deu veïns de la Marina —un d'ells propietari i la resta patrons—, tengué lloc el dia 12 d'abril de 1783, i responia a un acord del 9 d'abril del mateix any dels regidors de l'Ajuntament, en el qual es decidí convocar «a las personas mas asendadas, haciéndoles presente la constitución en que se halla esta Ysla, para que segun sus fuerzas se sirvan adelantar respectiva-

Les matrícules parroquials aporten dades fonamentals sobre el procés d'evolució econòmic social de la família dels Ferrers «Miqueleta»

mente la cantidad que pudiesen subvenir las precisas ocurrencias de este Ayuntamiento con calidad de remplazo; [...]». El préstec demanat ascendia a un total de tres-cents seixanta-sis pesos. Cap dels assistents volgué prestar diners al Comú.⁴

Per la relació de parentiu que el patró Josep Ferrer «Miqueleta» tenia amb altres patrons igualment

convocats per l'Ajuntament, esmentarem els noms de Miquel Tur «Cossari» i Pineda, casat amb Esperança Ferrer «Miqueleta» i Torres, germana de Josep, i el de Francesc Ferrer i Ferragut, casat en segones núpcies amb Rita Arabí i Marí, germana de la dona de Josep Ferrer.

Sabem que en les dates de la convocatòria d'hisendats, Josep Ferrer «Miqueleta» ja era almanco propietari d'una finca situada a la parròquia de Sant Jordi, coneguda amb el nom de can Miqueleta. També fou propietari d'un esclau moro, tal i com consta a la matrícula parroquial de Sant Salvador de la Marina de l'any 1789.

Josep Ferrer «Miqueleta» traspassà a la parròquia de Sant Salvador de la Marina d'Eivissa el dia 25 de juliol de 1801 a 71 anys d'edat. Fou enterrat l'endemà a l'església de Sant Domingo (Dalt Vila).

La mare, Josepa Arabí i Marí, filla de «Benito» Arabí d'Antoni i de Josepa Marí de Joan, tots dos del raval de la Marina, fou batejada a l'església parroquial de Santa Maria el 13 de març de 1748.⁵ Traspassà el 20 de gener de 1830 a la parròquia de Sant Domingo de la Catedral d'Eivissa. Fou enterrada en el cementeri de la ciutat amb enterrament de capítol i la celebració de 500 misses per la seua ànima. No féu testament. El llibre de defuncions li assigna el títol de consideració de «Doña».

La família Ferrer-Arabí en les matrícules de la parròquia de Sant Salvador de la Marina d'Eivissa

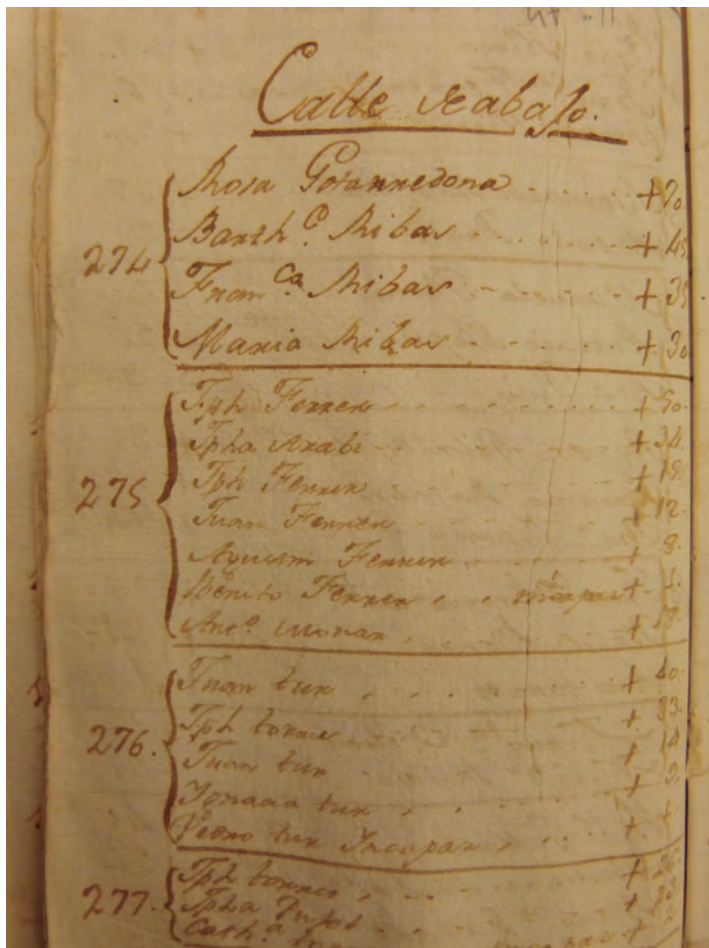
La primera notícia que tenim de la família Ferrer-Arabí en les matrícules parroquials de la ciutat d'Eivissa correspon a la matrícula de Sant Salvador de la Marina de l'any 1785. El patró Josep Ferrer i la seua dona Josepa Arabí hi figuren registrats. Formen la família número 275 del raval de la ciutat d'Eivissa i habiten una casa situada al carrer de Baix. Amb ells es troben inscrits els seus fills Josep —futur canonge «Miqueleta»,— de 15 anys,

2. Llibre 2.118 AHPE.

3. Joan Planells Ripoll, «Mariners i corsaris de les Pitiüses», revista *Eivissa*, núm. 39, Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa, 2002.

4. Llibre de Regidoria 1783, actes dels dies 9 i 12 d'abril de 1783. Les persones convocades foren: Joan Ramon, Miquel García, Gabriel Sorà, Manuel Tur, Josep Ferrer «Miqueleta», Francesc Ferrer (i Ferragut), Josep Antoni Tur «Calafat», Bartomeu Rosselló, Vicent Tur, Miquel Tur «Cossari» i Josep Ferrer i Tur. Fora de Josep Antoni Tur «Calafat», fill d'advocat i nét de patró, tots els altres eren patrons de professió.

5. Llibre 2.119 AHPE.

Fragment del full de la matrícula parroquial de Sant Salvador de la Marina de 1785 en què figura per primera vegada la família Ferrer «Miqueleta», la número 275. Viuen al carrer de Baix del raval de la Marina. Matrícula confeccionada pel prevere Nicolau Planells. AHPE.

proximitat amb els feligresos de la parròquia de Sant Cristòfol, però hem de recordar que la demarcació territorial de l'esmentada parròquia s'estenia especialment pel Pla de Vila, fora del recinte emmurallat, que era on residien la major part dels feligresos. Consegüentment, el fet de viure intramurs no representava cap avantatge significatiu des del punt de vista de la tasca religiosa. En aquelles dates, el fet de viure a Dalt Vila comportava especialment trobar-se a dins l'ambient social dels hisendats, dels funcionaris i dels òrgans de poder.

Atès que les matrícules parroquials de Sant Salvador de la Marina corresponents als anys 1802, 1803 i 1804 falten de l'Arxiu de la Pabordia d'Eivissa, no podem saber si la vídua i la resta de fills del patró Josep Ferrer continuaren residint aquests anys a la Marina. I en la matrícula de l'any 1805 ja no hi figuren inscrits. Com que també manquen les matrícules de la parròquia de Sant Pere corresponents al període de 1801 a 1805, ambdós inclosos, tampoc podem saber si ja s'havien traslladat a Dalt Vila. No és fins a la matrícula parroquial de Sant Pere de l'any 1806 que trobam censada la vídua del patró «Miqueleta» i la resta dels fills en un habitatge del carrer de Sant Domingo designat amb el nom de «casa Aguiló». Viuen al mateix domicili del fill i germà prevere, que és qui encapçala la llista com a cap de família. Malgrat no poder-ho afirmar amb total seguretat, tot apunta que fou tot just després de la mort del patró Josep Ferrer —esdevenguda el 25 de juliol de 1801— quan Josepa Arabí i fills passaren a residir a Dalt Vila a la casa del fill primogènit.

Vegem a continuació algunes dades dels esdeveniments que tingueren lloc en el si de la família Ferrer-Arabí al llarg del període en què foren veïns del raval de la Marina, dades que, al nostre entendre, permeten veure el camí que seguiren —almanco Josep i Agustí Ferrer— per tal d'accedir a un estil de vida diferenciat del de la resta de l'entorn en el qual vivien.

Joan —futur comandant del Resguard de Rendes—, de 12 anys, Agustí —futur doctor en lleis i auditor de Marina—, de 8 anys i «Benito», d'un any d'edat. Aquest últim va traspasar l'any 1791 als set anys d'edat. Al domicili dels Ferrers «Miqueleta» també hi vivia un tal Antoni Monar, de 18 anys, sense aparent vinculació amb la família.

Setze anys més tard, l'any 1801, la família «Miqueleta» continuava inscrita a la parròquia de Sant Salvador, al bloc urbà 21, família número 508.⁶ L'esmentat any trobam censats, a més del pare i de la mare (el pare traspasà després d'haver-se efectuat el cens), els fills següents: Joan, de 28 anys; Agustí, de 24 anys, amb la indicació de trobar-se d'absent; Josepa, de 16 anys, i Maria, de 12 anys. Falta del cens de Sant Salvador de la Marina el fill

gran, Josep, ordenat prevere l'any 1796 i nomenat el mateix any coadjutor de la parròquia auxiliar de Sant Cristòfol (Dalt Vila).⁷ Josep visqué al domicili de la Marina amb els seus pares i germans fins a l'any 1797. Un any després, el 1798, ja figura inscrit a la parròquia de Sant Pere Apòstol de Dalt Vila, en un habitatge del carrer de Sant Domingo (vegeu la imatge superior, de la matrícula parroquial de 1785).

Fou, per tant, Josep Ferrer i Arabí, una vegada assolida la condició de prevere i coadjutor parroquial, el primer dels tres germans «Miqueleta» que decidí canviar el domicili tradicional del barri dels mariners pel de Dalt Vila. Podríem pensar que el trasllat de Josep Ferrer a Dalt Vila responia a raons de

6. Manquen de l'Arxiu de la Pabordia d'Eivissa les matrícules de la parròquia de Sant Salvador de la Marina corresponents als anys 1787, 1788, 1795 i 1799.

7. L'anomenada parròquia de Sant Cristòfol era formalment una ajudantia de la parròquia de Sant Pere de la Catedral d'Eivissa. Aquesta última tenia la seu a la mateixa catedral d'Eivissa, a la designada capella Fonda o de la Comunió.

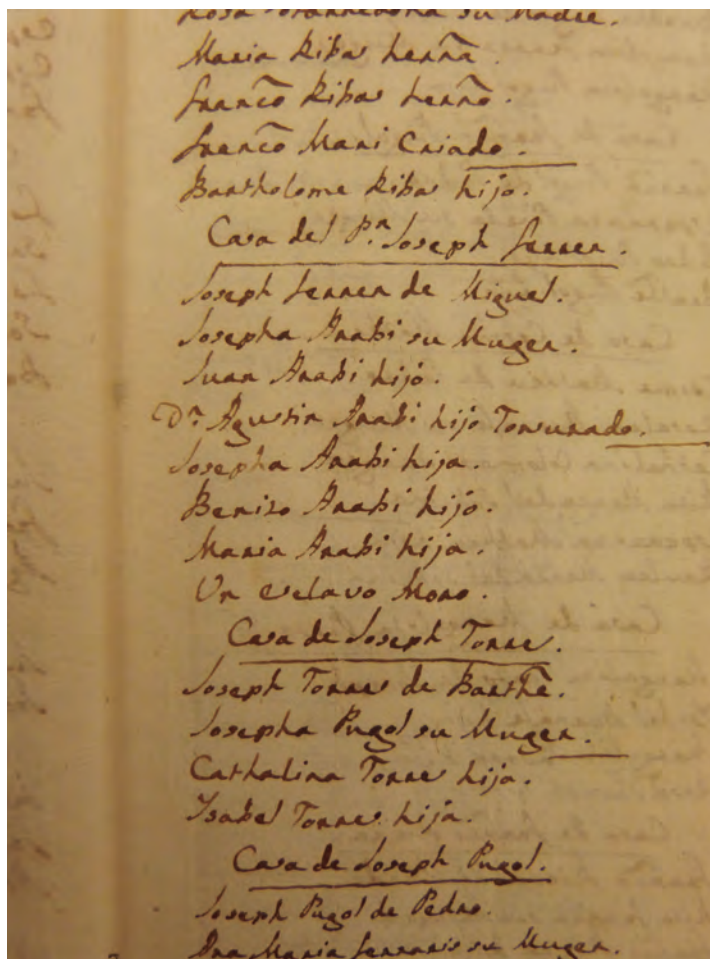
Agustí Ferrer i Arabí, el més jove dels tres germans, l'any 1789, amb només 13 anys d'edat, apareix a la matrícula parroquial de Sant Salvador de la Marina per primera vegada amb el distintiu de consideració de «don» i la indicació de tonsurat. Aquesta indicació ens ha permès trobar en el Llibre d'Ordenacions del Bisbat d'Eivissa la data i altres detalls referents a la seua ordenació menor. Agustí Ferrer fou tonsurat el dia 19 de desembre de 1788 a la capella del palau episcopal pel bisbe Eustaqui d'Azara.⁸

Isidor Macabich, en la nota biogràfica que fa d'Agustí Ferrer el 16 de març de 1951 al *Diario de Ibiza*, no indicava que hagués fet estudis sacerdotals, uns estudis que com sabem no va concloure.

Pel que fa a Josep Ferrer, el major del germans, sabem per l'esmentat Llibre d'Ordenacions que tres anys abans, el 23 de setembre de 1786, als 16 anys, havia rebut la tonsura de mans del bisbe Manuel Abad y Lasierra, un important detall que no hem pogut extreure de la matrícula de Sant Salvador per manca de l'Arxiu la corresponent a l'any 1787.⁹ Josep seria, conseqüentment, el primer dels «Miqueletes» que hauria incorporat al seu nom el títol de respecte de «don».

La matrícula de Sant Salvador de 1789 no registra el nom de Josep Ferrer i Arabí per trobar-se aquest fora d'Eivissa continuant els seus estudis de prevere. Josep estudià Filosofia i Teologia dogmàtica al Seminari de Barcelona i també a la Universitat de Palma de Mallorca, la qual cosa explicaria aquesta i altres posteriors absències del major

Matrícula de la parròquia de Sant Salvador de la Marina de 1789. Casa del patró Josep Ferrer, carrer d'Enmig. Observau el don d'Agustí Ferrer, conseqüència d'haver rebut el grau de la tonsura el 19 de desembre de 1788 als 13 anys, així com la presència d'un esclau moro. AHPE.

dels germans Ferrer i Arabí de l'illa d'Eivissa.

En tant que això succeïa, el patró Josep Ferrer «Miqueleta» i la seua dona Josepa Arabí havien canviat el domicili inicial situat al carrer de Baix per un altre de situat al carrer d'Enmig (1786); el nombre de fills s'havia incrementat respecte del de la data de la matrícula de 1785 amb els naixements de Josepa (*7 de novembre de 1785) i de Maria (*1 de novembre de 1788); i la matrícula assenyala la presència a la llar d'un esclau moro, un signe inequívoc de la puixança econòmica familiar (vegeu la imatge superior, de la matrícula de Sant Salvador de l'any 1789).

Les matrícules de Sant Salvador de la Marina i de Sant Pere de la Catedral d'Eivissa de l'any 1792 registren a les seues respectives demarcacions la presència d'Agustí Ferrer i Arabí. La de Sant Pere el situa domiciliat al palau episcopal, on resideixen el bisbe Eustaqui d'Azara, el jutge eclesiàstic Pau Sichar,

el secretari Josep de Porcioles i el prevere Josep Terradelles. Malgrat que el llibret de compliment pasqual de Sant Salvador també el registra, ens inclinam a pensar que Agustí Ferrer, aleshores de 16 anys, es trobava transitòriament a cal bisbe prosseguint els estudis de prevere. La presència d'Agustí al palau episcopal sembla indicar una especial consideració envers la seua formació.

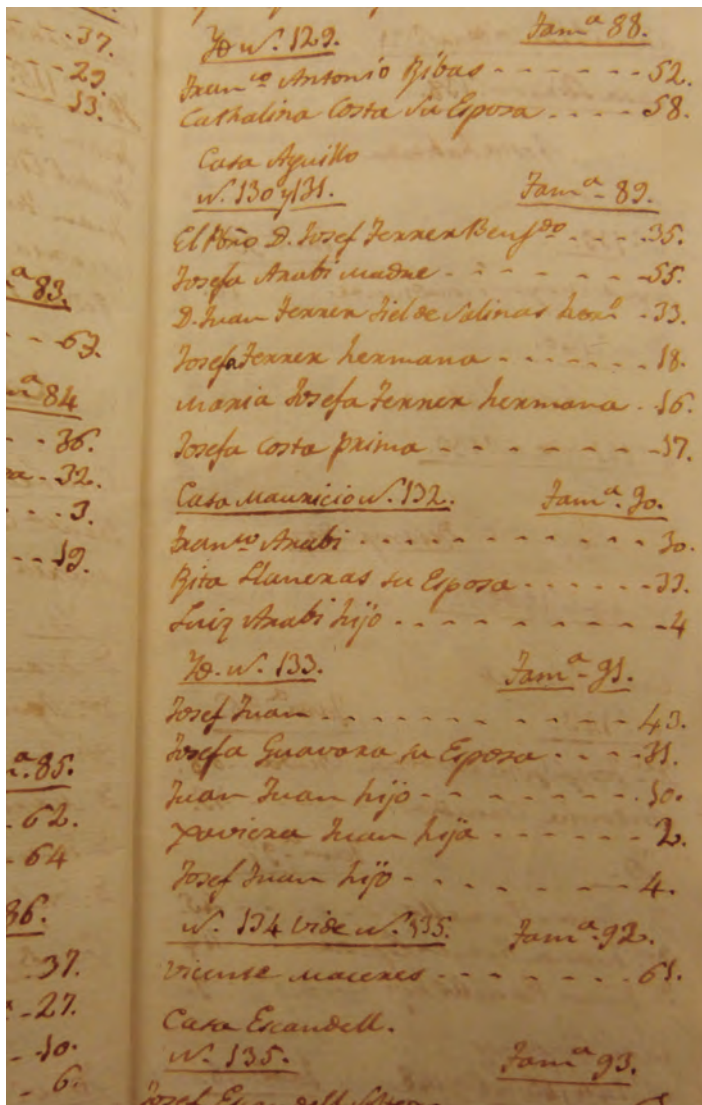
El germà gran, Josep, en aquella data, continuava absent de l'illa prosseguint els seus estudis de prevere, però inscrit a la matrícula de Sant Salvador de la Marina.

La composició de la família Ferrer «Miqueleta» fins a l'any 1792 s'havia vist modificada pel naixement d'una altra filla, Rita, nascuda el 17 d'agost de 1790, i per la defunció de «Benito», traspassat el 18 d'octubre de 1791.

L'any 1796, Josep i Agustí Ferrer, de 26 i 20 anys respectivament, apareixen registrats a la matrícula de Sant Salvador de la Marina amb

8. En la mateixa cerimònia foren també tonsurats Joan Marí i Torres, fill de Jaume i Francesca, de la parròquia de Sant Joan; Josep Guasch i Tur, fill de Bartomeu i Catalina, de la parròquia de Santa Eulària, i Fr. Benet Mayol i Oliver, de l'ordre dels predicadors de Mallorca, fill de Mateu i Rosa, veïns de la vila de Sòller.

9. La matrícula de Sant Salvador de l'any 1787 és la que hauria d'indicar la tonsura de Josep Ferrer i Arabí, tal i com ho fa la de 1789 respecte de la tonsura d'Agustí Ferrer l'any 1788.

Fragment del full de la matrícula de Sant Pere Apòstol de la Catedral d'Eivissa de l'any 1806 on es troba el primer domicili de la família Ferrer «Miqueleta» a Dalt Vila, al carrer de Sant Domingo, casa Aguiló. Amb el prevere Josep Ferrer hi viuen sa mare, germans i una cosina. El segon dels germans, Joan, apareix amb el distintiu de *don* i amb la professió de «fiel de Salinas», és a dir, responsable de la comptabilitat de les Salines. El tercer dels germans, Agustí, és a fora d'Eivissa. En aquesta casa visqueren fins a l'any 1808.

de Josep i Agustí Ferrer, s'ha d'afegir el capital invertit pel seu pare —el patró «Miqueleta»— en el seu procés formatiu, un tribut sense el qual difícilment Josep i Agustí Ferrer hagueren tengut l'oportunitat de passar a formar part de l'elit de la societat eivissenca.

Els Ferrers «Miqueleta» a les matrícules parroquials de Sant Pere Apòstol de la Catedral d'Eivissa

Josepa Arabí, la vídua del patró Josep Ferrer, i els seus fills tornen a aparèixer a les matrícules parroquials l'any 1806, però ara inscrits com a feligresos de la parròquia de Sant Pere Apòstol de la Catedral d'Eivissa, a Dalt Vila. Es troben domiciliats, com havíem dit anteriorment, a la «casa Aguiló», del carrer de Sant Domingo, on viu el fill prevere.

En aquesta matrícula trobam per primera vegada el nom de Joan Ferrer, el segon dels germans «Miqueleta», precedit del títol de «don» i amb la professió de «fiel de las Salinas», càrrec que el situa com a comptable de les Reials Salines d'Eivissa i Formentera. Joan té aleshores 33 anys. Desconeixem el camí seguit per accedir a aquesta professió. El nom del germà gran, el prevere i beneficiat Josep Ferrer, també va precedit del mateix títol de consideració. No passa el mateix amb el nom de la mare, germanes i d'una cosina, Josepa Costa, de 17 anys, que viu amb ells. No figura censat a la matrícula Agustí Ferrer, sens dubte fora d'Eivissa prosseguint els seus estudis de lleis. Cal dir que la confecció de la matrícula es feta pel mateix Josep Ferrer «Miqueleta» com a prevere responsable parroquial. En aquest domicili del carrer de Sant Domingo varen viure fins a l'any 1808 (vegeu la imatge superior, en aquesta mateixa pàgina, de la matrícula de Sant Pere de l'any 1806).

abans havia seguit el mateix camí descrit en el cas d'Agustí Ferrer. Fou tonsurat l'any 1784 i, abandonats els estudis eclesiàstics, obtingué la llicenciatura i el doctorat en Lleis (1789).

el distintiu de «don» i les indicacions de prevere i clergue respectivament. Josep, efectivament, havia estat ordenat a Eivissa el 12 de maig de 1796. La indicació de clergue per a Agustí és l'última notícia que tenim relacionada amb la seua vinculació com eclesiàstic. La matrícula l'assenyala com absent de l'illa. Un any després, 1797, Josep i Agustí Ferrer figuren inscrits amb els seus pares al domicili del raval de la Marina, però amb la indicació que tots dos es troben a fora de l'illa. Aquest serà el darrer any en què el prevere Josep Ferrer apareixerà inscrit al domicili patern. Els altres germans, Joan, Josepa i Maria, continuen amb el pares. Un «arrambat», de nom Antoni «Miquelet», probablement familiar dels «Miqueletes», es troba a la casa sota l'hospitalitat de la família.

D'alguns dels fets fins ara esmentats es pot concloure que la carrera eclesiàstica fou el camí seguit per Josep i Agustí Ferrer per accedir al canvi social. Ambdós germans, després de tonsurats i amb la competència suficient en llatí i gramàtica per poder entrar a la universitat (els coneixements equivalents a l'ensenyament secundari), marxaren d'Eivissa per continuar estudis superiors. En el cas de Josep, per prosseguir la carrera de prevere i ordenar-se finalment sacerdot a Eivissa el 1796. En el cas d'Agustí, araconats els estudis eclesiàstics, per llicenciar-se en Dret i, a continuació, obtenir el grau de doctor en lleis.¹⁰ A l'esforç i talent indubtables

10. Joan Tur «Cossari» i Ferrer, cosí germà dels germans Ferrer «Miqueleta», uns anys

L'any 1809 el prevere Josep Ferrer, mare i germans es traslladaren a viure a un casal situat al distingit carrer de Sant Vicent, designat aleshores amb el nom de «casa del doctor Isidro». L'emplaçament d'aquest casalici correspon amb l'actual número 9 del carrer de Pere Tur, també conegut com can Roman.¹¹

El trasllat de domicili coincideix amb la tornada a Eivissa d'Agustí Ferrer, que ja figura a la matrícula amb el títol de doctor en lleis.

El mateix any 1809, el dia 13 de març, Agustí, de 33 anys, contraugué matrimoni amb Isabel Cirer i Tur (=Isabel Cirer de Jaume), de 17 anys.¹² Per aquest motiu la matrícula de 1809 assenyalava Agustí Ferrer i esposa com a família independent (família número 74) respecte de l'altra unitat familiar constituïda pel germà gran, la mare i la resta de germans (família número 73), malgrat viure al mateix casalici.

A la «casa del doctor Isidro» encara s'hi trobava allotjada una tercera família no emparentada amb les dues anteriors, la constituïda per Francesc Andinyac, esposa i fills, la número 75 de la matrícula. En total hi vivien 11 persones, distribuïdes en tres famílies.¹³

Agustí Ferrer i Isabel Cirer visqueren a la «casa del doctor Isidro» fins al 1812, any inclòs. L'any 1809, o més probablement el 1810, nasqué en aquesta casa el seu primer fill, Josep Ferrer i Cirer, futur advocat

Fragment de la matrícula de la parròquia de Sant Pere de l'any 1809.

Els Ferrers «Miqueleta» han traslladat el domicili al carrer de Sant Vicent, «casa del doctor Isidro», avui carrer de Pere Tur, núm. 9. El matrimoni format pel doctor en lleis Agustí Ferrer (de 33 anys) i Isabel Cirer (de 17 anys), consta inscrit com a família independent respecte del germà primogènit, el prevere Josep Ferrer, que viu amb la mare i els germans fadrins. Una tercera família, la de Francesc Andinyac i Maria Tur, viu al mateix casal.

Fragment of the 1809 parish register of Sant Pere, showing family listings and addresses. The text is handwritten in ink on aged paper.

Family Number	Members	Age
73	D. Josep Ferrer Mico	38
	Isabel Cirer i Tur	17
74	D. Agustí Ferrer	33
	Isabel Cirer i Tur	17
75	Francesc Andinyac	27
	Maria Tur i esposa	25
	Paulina Andinyac	2
	Josep Andinyac	1
76	D. Antonio Andinyac	41
	Maria Tur i esposa	42
	Paulina Andinyac	25
77	D. Francisco Ferrer i Cirer	69
	Josep Ferrer i Cirer	25
78	D. Domingo i Cirer	29

Addresses listed: Calle de San Miguel, Casa Andinyac, w. 87, Casa Andinyac, w. 88.

Imatge parcial actual de l'antiga casa anomenada «casa del doctor Isidro», ara casa Roman, al carrer de Pere Tur, 9.

11. En aquesta casa va viure l'arqueòleg Joan Roman i Calbet, casat amb Vicenta Ferrer i Wallis, néta de Joan Ferrer «Miqueleta» i Arabí.

12. La data de boda d'Agustí Ferrer i d'Isabel Cirer la coneixem per una nota marginal que figura en el Llibre de Matrimonis de l'ajudantia parroquial de Sant Cristòfol de l'any 1809, que informa que la inscripció matrimonial d'Agustí Ferrer i d'Isabel Cirer es troba en el Llibre de Matrimonis Castrense. Avui aquest llibre no es troba a l'Arxiu de la Pabòrdia d'Eivissa.

13. El nom de «casa del doctor Isidro», fa referència al fet que hi va viure el metge Isidre Prats i Planes, traspassat l'any 1782. El doctor «Isidro» era fill de Josep Prats i Cendrós, originari de Catalunya, i d'Antònia Planes i Bosc, de Mallorca.

A la fotografia superior, imatge actual de l'escut que figura a la llinda del finestral del primer pis de can Miqueleta, al carrer de la Soledat 1, abans carrer del Cementeri.

A la fotografia inferior, imatge actual de la façana principal de can Miqueleta al carrer de la Soledat (Dalt Vila), on va viure el doctor en lleis i auditor de Marina Agustí Ferrer i Arabí des de l'any 1813 fins almanco el 1824.

L'any 1812
es produeix
la compra d'una
de les cases
més emblemàtiques
de Dalt Vila
per part del prevere
i beneficiat Josep
Ferrer i Arabí.
Es tracta
del casalici
que fa angle
a l'antic carrer
del Cementeri,
avui carrer
de la Soledat

i periodista.¹⁴ No en sabem la data exacta de naixement, ja que la seua partida de baptisme no figura als arxius de la parròquia de Sant Pere. Probablement la condició castrense del pare com a auditor de Marina va fer que fos inscrit en un registre militar. Les matrícules de Sant Pere

dels anys 1810 i 1811 indiquen que té un any d'edat.

L'any 1812 es produeix amb molta probabilitat la compra d'una de les cases més emblemàtiques de Dalt Vila per part del prevere i beneficiat Josep Ferrer i Arabí. Ens referim al casalici que fa angle a l'antic carrer del Cementeri, avui de la Soledat, i que es troba enfront de l'Arxiu i Museu de la Pabordia d'Eivissa. Aquesta casa figura a les matrícules de Sant Pere amb els noms successius de «cal Canonge Cor-

tada» (de 1797 a 1799) i de «cal Comissari Llobet» (de 1806 a 1811).¹⁵ Deim que té lloc la compra de la casa perquè la matrícula de Sant Pere de l'any 1812, malgrat indicar

15. Per les matrícules parroquials sabem que el canonge Ramon Cortada va viure en aquesta casa des de l'any 1793, però no és fins a l'any 1797 que la matrícula emplaça l'habitatge a l'antic carrer del Cementeri. Abans que el canonge Cortada, en aquesta casa hi va viure el comissari del Sant Ofici Jaume Llobet i Ribes, raó per la qual també rebé aquest nom.

14. Josep Ferrer i Cirer es casà amb la valenciana Antònia Saldaña i Riquer (o Biger?). Filla d'aquest matrimoni fou Victorina Ferrer i Saldaña, escriptora en llengua castellana.

ESQUEMA GENERACIONAL DELS FERRERS «MIQUELETA»

Dates (de naixement i de defunció)	Boda	Cònjuges	Professió
1a generació coneguda: ? - ? Miquel Ferrer de Joan "Miqueleta"	1717	Isabel Torres	Calafat
2a generació:			
1727- ? Miquel Ferrer Torres	1748	Rosa Rosselló	Patró
1730-1801 Josep Ferrer Torres	1765	Josepa Arabí Marí	Patró
1733-1790 Esperança Ferrer Torres	1750	Miquel Tur Pineda	
1743 Agustina Ferrer Torres	1759	Francesc Ferrer Ferragut (patró)	
3a generació:			
1770-1841 Josep Ferrer Arabí			Canonge
1772-1837 Joan Ferrer Arabí	1812	Josepa Oliver Planells	Registrador d'hipoteques
1776 Agustí Ferrer Arabí	1809	Isabel Cirer Tur	Advocat, auditor de Marina
1784-1791 Benito Ferrer i Arabí	1785	Josepa Ferrer i Arabí	
1788-1841 Maria Josepa Rosa Ferrer i Arabí		Gabriel Sala Medines	
1790 Rita Ferrer i Arabí			
4a generació:			
1813-1875 Josep Ferrer Oliver	1847	Carolina Wallis Valls	Advocat
1816 Josefa Ferrer Oliver			
1818 Joana Ferrer Oliver			
1820 Eleonor Ferrer Oliver			
1822-1854 Rafel Ferrer Oliver		fadrí	Metge
1824 Joan Ferrer Oliver			
1826-1915 Irene Ferrer Oliver		Isidor Macabich Pavia	
1829 Amanci Ferrer Oliver		Tecla Oliver Riquer	Comandant
1831 Concepció Ferrer Oliver			
1809?-1853 Josep Ferrer Cirer		Antònia Saldaña Riquer	Advocat
5a generació:			
1847-1853 Josepa Ferrer Wallis	1873	Francesc Arajol	
1854 Vicenta Ferrer Wallis		Joan Roman Calbet	
1881-1914 Joan Ferrer Oliver		Emília Oliver Tellier	Dr. en Filosofia i Lletres
? - ? Josepa Ferrer Oliver	1900	Josep Clapés Joan	
1846?- ? Victorina Ferrer Saldaña		Josep Corrons	Espectora

que la casa és buida d'habitants, ja la designa amb el nom de can Miqueleta. Segons Macabich, el casal fou comprat als pares dominics per Josep Ferrer i Arabí, que la llegà al seu germà Agustí. Un any després, el 1813, la matrícula ens diu que ja hi viuen Agustí Ferrer, la seua dona Isabel Cirer, els dos fills del matrimoni, Josep i Jacob, així com dues criades. En aquesta casa visqué el doctor Agustí Ferrer i família fins a 1824, últim any en què trobam censat Agustí Ferrer a les matrícules parroquials de Sant Pere. Tot al llarg d'aquest període de temps la casa de

l'antic carrer del Cementeri fou sempre anomenada can Miqueleta.

La mateixa matrícula de Sant Pere de l'any 1812 ens revela igualment que l'habitatge designat fins a 1811 com «casa del doctor Isidro», passà també a ser nominat can Miqueleta, amb la qual cosa l'any 1812 trobam a Dalt Vila dos destacats casals amb aquest mateix nom, el del carrer del Cementeri (avui de la Soledat) i el del carrer de Sant Vicent (avui de Pere Tur). Aquest canvi de nom per a l'immoble del «doctor Isidro» pot indicar també la data de la seua compra (entre els

anys 1811 i 1812) pel prevere Josep Ferrer i Arabí.

El fet que el responsable de l'elaboració de les matrícules parroquials de Sant Pere des de 1801 a 1841 fos el mateix prevere Josep Ferrer i Arabí, permet dir que tenia ple coneixement de la situació en què es trobaven els habitatges, i que els canvis de nom de les dues cases esmentades pel nom de can Miqueleta correspon al fet de la compra dels immobles.

Pel que fa al segon dels germans, Joan, amb el càrrec de «fiel de las Salinas» des de l'any 1806, conti-

Imatge actual de l'emplaçament de can Taltavull, al carrer de Ponent, on visqué Joan Ferrer i Arabí.

nuava l'any 1812 vivint a la mateixa casa del carrer de Sant Vicent amb el germà prevere, la mare i sa germana Josepa.

El 23 de juliol de 1812, a la parròquia castrense, Joan Ferrer contragué matrimoni amb Josepa Oliver i Planells, de 17 anys. El fet de contraure matrimoni a la parròquia castrense indica la seua pertinença al cos militar que controlava el resguard de rendes, una institució prèvia al cos de carrabiners. Fins a 1824 trobam el matrimoni domiciliat a l'esmentada casa del carrer de Sant Vicent, on nasqueren els fills següents: Josep, Josepa, Joana, Leonor i Rafel.

L'any 1824 Joan Ferrer i Arabí comprà la casa Taltavull, situada al carrer de Sant Maria segons les matrícules parroquials. La data de la compra i del seu nou propietari la coneixem per Isidor Macabich, en la nota escrita al *Diario de Ibiza* el 15 de març de 1951. Aquesta fou la tercera de les cases senyorials de Dalt Vila que rebé el nom popular de can Miqueleta. La casa fou comprada a Caterina Taltavull i Galvai, propietat que aquesta heretà del seu pare, el regidor major de 1784 a 1785 Josep Taltavull i Tur.¹⁶ Can Taltavull o can Miqueleta, del carrer de Ponent o de Santa Maria, fou habitada fins a la dècada del 1950 per Vicenta Roman i Ferrer, besnéta de Joan Ferrer «Miqueleta» i Arabí.

No podem saber si fou a partir de la compra de can Taltavull que Joan Ferrer i família passaren a viure al nou domicili, ja que les matrícules de Sant Pere corresponents als anys 1825 i 1826 són uns simples fulls resumits que no inclouen dades nominals ni domicilis. I per altre costat manquen les matrícules corresponents als anys 1827, 1828 i 1829. No és fins a la matrícula de l'any 1830 que trobam Joan Ferrer i la seua esposa Josepa Oliver domiciliats a l'antiga casa Taltavull del carrer de Ponent número 1. En aquella data figuren a la matrícula els següents fills del matrimoni: Josepa (14 anys), Joana (12 anys), Leonor (10 anys), Rafel (8 anys), Joan (5 anys), Irene (3 anys) i Antoni? (1 any). Tots ells van precedits del títol distintiu de «don». El nom d'Antoni que figura a la matrícula per al fill d'un any és sens dubte una equivocació. El fill es deia Amanci, nascut el 1829. Falta a la matrícula el nom del primogènit, Josep, sens dubte fora de l'illa d'Eivissa estudiant la carrera de Dret.

A la matrícula de Sant Pere de 1832 trobam per última vegada inscrits Josep i Joan Ferrer «Miqueleta» i Arabí. Tots dos continuaven habitant les cases dels carrers de Sant Vicent (= Pere Tur) i Santa Maria (= Ponent) respectivament.

Josep, de 62 anys, apareix amb el títol de llicenciat i amb els càrrecs de canonge i vicari general. Com a assistenta té Antònia Ferrer, viuda, i dos fills d'aquesta, Catalina i Pere Felicó.

La mare, Josepa Arabí, amb la qual vivia, havia mort dos anys abans.

El canonge Josep Ferrer «Miqueleta» va traspasar l'any 1841.

Joan Ferrer i la seua esposa Josepa Oliver, per la seua part, l'any 1832, apareixen en la matrícula amb dos fills més, Eleuteri i Concepció, un total de 10 fills.

Joan Ferrer traspassà l'any 1837.

Desconeixem el lloc i la data de la mort d'Agustí Ferrer i Arabí.

Respecte de Maria Josepa Ferrer i Arabí, germana dels anteriors, contragué matrimoni amb el patró Gabriel Sala i Medines.

D'aquest segon període en què els germans «Miqueletes» fixaren la seua residència a Dalt Vila, s'aprecia el seu desig de consolidar la seua aspiració social, la qual cosa es materialitza en esdevenir els propietaris de tres emblemàtics casals que, immediatament, passaren a rebre el seu sobrenom familiar.

Podem concloure que Josep, Joan i Agustí Ferrer i Arabí visqueren en un temps i en una societat marcada per les categories socials, amb poques oportunitats per al canvi d'estatus. Malgrat la proximitat física entre el raval de la Marina i Dalt Vila, el pas de «banyaculs» a «mossons» —noms satírics amb els quals es designaven mútuament els d'un i altre barri— suposava un salt qualitatiu que només assoliren unes poques famílies d'origen mariner.

JOAN PLANELLs RIPOLL
I C. GUERAU D'ARELLANO I TUR ■

16. Caterina Taltavull i Galvai (1782- 1872), era casada amb Francesc Tur «Damià» i Barrueta, comptable de les Reials Salines.